

L'ALTRA CARA DE LA CIUTAT

Rutes culturals i temàtiques per una
Barcelona poc coneguda, plena de secrets
i misteris. Un passeig per descobrir,
llegendes i moltes històries

TEXT: ANNA TOMÁS FOTOS: FLAMINIA PELAZZI

Arxiu Històric de Barcelona

1. BARCELONA EN ÈPOCA DE GUERRA

Diferents itineraris ens expliquen com va patir la població els tres anys que va durar la **guerra civil** i els cruents bombardejos aeris que van atemorir la ciutat al març del 1938. **Cultruta** (www.cultruta.com) ens proposa una ruta que ens dona una visió ciutadana del conflicte: mitjançant una rigorosa tasca de documentació, ens expliquen com era la vida quotidiana del moment, sotmesa a l'amenaça de tirotejos, saquejos i privacions de tot tipus. El visitant podrà conèixer el veritable origen i història dels forats de l'església de **Sant Felip Neri**, el rastre de les pintades anarquistes que hi ha

amagades en diferents indrets de **Ciutat Vella** i el nom que rebien alguns carrers en l'època republicana, o situar-se a la cruïlla (**Balmes** amb Gran Via) on la fatalitat va fer que un camió carregat d'explosius fos la diana d'un atac aeri, entre d'altres. Alguns monuments desapareguts recorden aquests fets, i és precisament l'objectiu d'aquesta ruta descobrir-los i contextualitzar-los.

Per la seva banda, **Barcelona Rebelde** (barcelonarebelde.wordpress.com) és una iniciativa d'un grup de joves historiadors que organitzen itineraris que evocuen la **història contemporània** de la ciutat des de la perspectiva dels obrers i la població més humil. Rutes que recorren els punts on va haver-hi els enfrontaments i **barricades** dels treballadors i els militars revoltats durant la guerra civil, hotels de luxe que van ser expropiats per col·lectivitzar-los o edificis històrics on van romandre els dirigents de la **República**, entre d'altres. Per als qui vulguin aprofundir en com la població afrontava els atacs aeris, l'**Ajuntament de Barcelona** organitza visites guiades a refugis antiaeris que s'han recuperat i reobert al públic per donar a

La nostra ciutat és una de les més turístiques d'Europa: milers de persones d'arreu del món hi passen cada dia, en coneixen la història i en un instant immortalitzen la seva bellesa a cop de clic. Paradoxalment, sembla que són els mateixos turistes els qui, amb una guia a la mà, acaben aprofundint més en el seu patrimoni artístic i cultural. Però els barcelonins, a banda de conèixer els monuments i edificis més emblemàtics, poden descobrir l'altra Barcelona amb rutes temàtiques que ens mostren la cara menys coneguda de la ciutat. La que no està a primera vista ni es recull en les guies turístiques, la que ens explica com va viure la ciutat els moments històrics més transcendents, el seu simbolisme ocult, les llegendes i mites que circulen pels seus carrers o els fets més sòrdids i canalles dels quals ha estat testimoni.

Algunes d'aquestes rutes ens mostren com va viure la ciutat la guerra civil, el rastre de la societat secreta dels maçons, els fantasmes i llegendes que es passen pels seus carrers, els secrets i símbols de Ciutat Vella o els escenaris dels successos que van ser protagonistes a la premsa del moment. Són itineraris en grup, d'unes 2 hores de durada, en què guies turístics, historiadors i fins i tot actors ens descobreixen una faceta de la ciutat per molts desconeguda i que ens permet endinsar-nos en una metròpoli que no deixarà mai de sorprendre'ns.

Plaça Felip Neri

conèixer aquestes construccions subterrànies a les quals s'accedia directament des dels blocs de pisos o des del carrer. Es parla de l'existència de centenars de refugis, i avui en podem conèixer una petita mostra que dona fe de com eren aquests laberints sota terra. Per exemple, a **Gràcia** hi ha el de la plaça del Diamant, a 12 metres sota la superfície i amb un recorregut de 250 metres, un dels més ben conservats de la ciutat gràcies a la humitat i la temperatura. A **Sants-Montjuïc** podem visitar el refugi

307, amb 400 metres de túnels, que esdevé un memorial del patiment i angouxa que va viure la societat barcelonina d'aleshores (www.femturisme.cat).

L'època de la guerra va ser sens dubte un dels moments de més transcendència en la història contemporània de la ciutat, que involuntàriament es va convertir en l'escenari d'un entramat d'espionatge d'agents nazis que ara ens descobreix la ruta **Agents Nazis a Barcelona** (www.viabarcelona.net). La zona de l'Eixample, entre Consell de Cent i rambla de Catalunya, acull una ruta que mostra a què es dedicaven i com vivien els agents nazis a la ciutat, quina va ser la participació nazi en el cop d'Estat del 1936 i quin paper va jugar l'espionatge aliat davant d'aquests fets durant els anys 40.

Cultruta, BCN: La Guerra Civil. ☉ 2 hores

€ 14 euros. info@cultruta.com.

☎ 93 165 14 72.

Barcelona Rebelde: Guerra Civil y Revolución, Barcelona bombardeada. ☉ Entre 9 i

14,90 euros. info@barcelonarebelde.com.

☎ 625 389 389.

Via Barcelona: Agents Nazis a Barcelona.

☉ 2 hores 13 euros. info@viabarcelona.net,

☎ 93 140 02 76.

Museu d'Història de Barcelona: Refugi

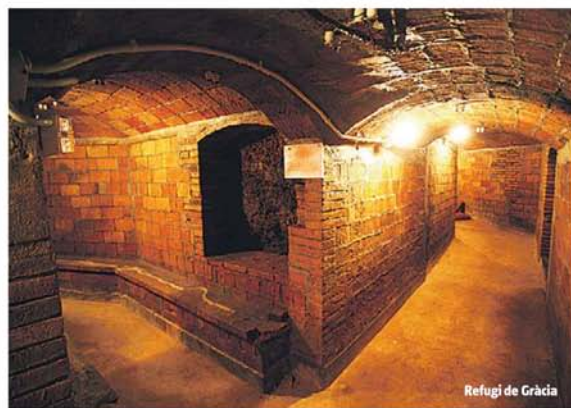
307. ☉ Entre 3 i 7 euros. ☎ 93 256 21 22.

reservesmhba@bcn.cat.

Refugi de la plaça del Diamant. ☉ Entre 3

i 6 euros. ☎ 647 843 084, 93 219 61 34.

tallerhistoriagracia@gmail.com.

Refugi de Gràcia

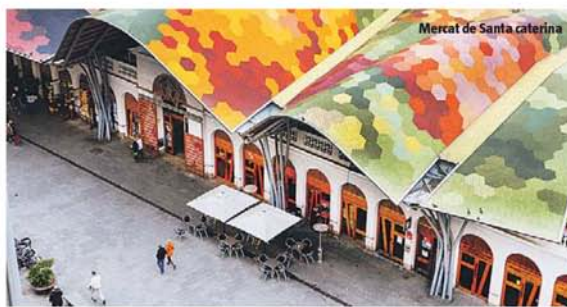
2. SECRETS, LLEGENDES I FANTASMES A CIUTAT VELLA

El **Gòtic** és un dels epicentres de Ciutat Vella i el punt on es va fundar la ciutat. Ha sigut testimoni d'apassionants històries viscudes per romans, cavallers cristians, àrabs i jueus. L'indret on vivia la reialesa i es perseguia els hereges i on artesans i comerciants feien les seves tasques ha viscut moments de plenitud, penúries i violència, però també llegendes i mites que s'amaguen a l'ombra dels seus murs. Als carrerons del **call** es diu que un cavaller cristià rebutjat per una noia jueva va encarregar una fórmula verinosa a un alquimista que, sense saber-ho, era el pare de la mateixa jove i que posteriorment es va voler venjar del cavaller. Aquesta llegenda ens l'expliquen a la ruta

Casa Bruno

Secrets del Gòtic de Via Barcelona, (www.viabarcelona.com), que desvela altres històries que relacionen la **Casa de l'Ardiaca**, que avui acull l'Arxíu Històric de la Ciutat, amb l'orde dels **Templers** i en què es descobreixen pintades per la zona de la catedral que normalment passen desapercbedes als ulls del visitant. Per als qui vulguin una ruta de nit, Cultruta ens proposa un itinerari a la llum de la lluna que ens explica els mites i supersticions de la vida quotidiana

Mercat de Santa Caterina

na que avui coneixem gràcies a l'obra de l'historiador **Juan Amades**. Al barri Gòtic també discorre part de la ruta que va a la **caça de dragons** i altres animals fantàstics d'Icono Serveis (www.iconoserveis.com) i que està adreçada a un públic familiar. Pares i fills gaudiran amb explicacions i activitats que segueixen les petjades d'aquest símbol per la ciutat. La ruta descobreix els racons de l'anomenada **Drakcelona**, on els dracs poblen la ciutat que protegeixen i que està plena de la seva simbologia: als fanals, a la Casa Bruno Cuadros de la Rambla, on sobresurt la silueta d'un d'ells, al **Born** o al Parc de la Ciutadella, entre d'altres.

I entre la fantasia, la llegenda i la realitat tenim la **ruta nocturna Fantasmes de Barcelona**, d'Icono Serveis, basada en el llibre homònim de l'escriptora Silvia Lagarda. Aquest itinerari pels barris de **Santa Caterina** i Sant Pere ens explica les misterioses aparicions de fantasmes, exorcismes i encanteris de bruixes que, segons explica la llegenda, s'amaguen dins alguns convents i edificis. D'una forma amena, la ruta passa per punts emblemàtics de la ciutat com l'**Arc de Triomf**, Santa Maria del Mar, el Mercat de Santa Caterina o els carrers del Rec, Montcada i Esparteraria, entre d'altres.

Via Barcelona: Secrets del Gòtic, Ombres del Gòtic. ☉ 2 hores de durada. € 13 euros. info@viabarcelona.net ☎ 93 140 02 76.
Cultruta: Llegendes de Gòtic. ☉ 2 hores. € 14 euros. info@cultruta.com. ☎ 93 165 14 72.

Icono Serveis: Fantasmes de Barcelona. ☉ 2 hores. € 11 euros. info@iconoserveis.com. ☎ 93 410 14 05.

Santa Maria del Mar

Santa Maria del Mar

3. LA BARCELONA MAÇÒNICA

Alguns best sellers recents han tret a la llum suposats misteris de la maçoneria. La societat secreta nascuda a França fa tres segles i que a Catalunya es va introduir durant la invasió napoleònica, segons explica Xavier Casinos, periodista i autor de **Passejades per la Barcelona maçònica**, guia editada per l'Ajuntament de Barcelona. La Ciutat Comtal també amaga els símbols d'aquesta societat tan famosa com misteriosa que a l'edat mitjana van fundar els gremis de constructors de **catedrals** i a què es van anar sumant altres professionals liberals amb inquietuds intel·lectuals i cosmopolites. Si inicialment retia culte al gran arquitecte de l'univers, amb el pas del temps va evolucionar cap a la defensa dels valors com la dignitat, la **fraternitat** i la solidaritat cercant el perfeccionament moral i cultural a través d'un temple simbòlic dedicat a la virtut. Una perfecció

que es construeix amb el **compàs** i l'**esquadra**, els seus símbols per excel·lència i que a Barcelona trobem en la façana de la seu de la cooperativa La Fraternitat, al carrer **Comte de Santa Clara**, al convent

Símbol de la Logia, Ateneu

Loggia, Ateneu

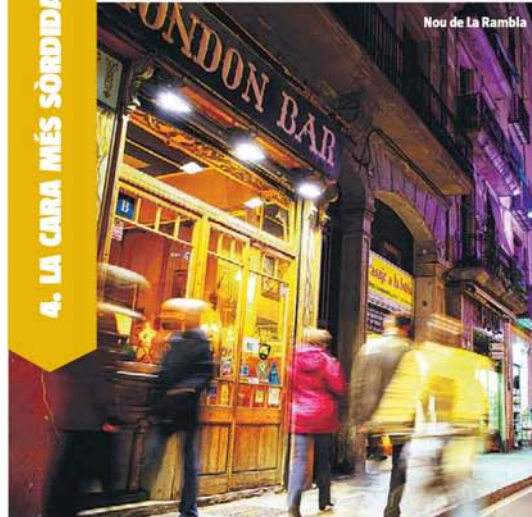

Porxos d'en Xifré

de Sant Agustí, a la façana del número 11 de Portaferrissa o als **porxos d'en Xifré**, entre d'altres. Aquests són alguns dels llocs que recorre la ruta maçònica que organitza el periodista i expert en guies de viatges **David Revelles**. L'itinerari comença a la catedral de Santa Llúcia, de la qual destaca el vincle amb els orígens d'aquesta societat, i també visita la biblioteca pública Arús, el **Parc de la Ciutadella** o els porxos d'en Xifré, que acullen el Restaurant Set Portes, amb molts referents maçònics. En aquest itinerari de dues hores també es pot visitar l'interior d'un espai on es reuneix **Gran Lògia Simbòlica Espanyola**, que segons explica David Revelles és el grup amb més tradició a Barcelona. Es tracta d'un itinerari per conèixer els mites i veritats d'aquesta fraternitat a què s'han vinculat personalitats com el doctor Aiguader, alcalde de la ciutat entre el 1931 i el 1934; Clotilde Cerdà, filla d'Idelfons Cerdà; el Doctor Fleming, inventor de la penicil·lina, o Mozart.

David Revelles. www.amediapress.com
davidrevelles@amediapress.com, ☎ 650 985 778. ⌚ 2 hores i mitja. € 10 euros.

Per als amants de les pàgines de **successos**, hi ha diferents rutes que saciaran la seva curiositat més morbosa i que els permetran descobrir la Barcelona més sòrdida i pecaminosa. Cultruta ens guia per la **ciutat canalla** en un recorregut que va per la part sud del Raval, coneguda popularment com a **barri Xino**, i s'endinsa en l'escenari de la prostitució: des de l'època del glamur i la **Belle Époque** dels anys 20, passant per l'etapa de fam i super-

Nou de La Rambla

Café de l'Òpera

4. LA CARA MÉS SÒRDIDA I CANALLA DE LA CIUTAT

CREANT CICERONES DE LA CIUTAT

A les temàtiques culturals i històriques se n'han anat incorporant d'altres de més curioses a petició dels mateixos clients, segons explica Joan Coll, fundador de Cultruta, que des del 2008 ofereix **itineraris per a grups** conduïts per guies oficials. Fer que els mateixos barcelonins coneguin a fons la seva pròpia ciutat és la filosofia de la companyia: "Volem oferir un **turisme de proximitat**, diferent del dels monuments turístics a què estem acostumats. Hi ha molts clients que han passat dues-centes vegades per un lloc sense saber-ne el significat o ni tan sols haver-se adonat de la seva existència. Amb aquestes rutes creem **cicerones** de la ciutat, fem que l'estimin encara més".

Una opinió similar a la d'Albert Verdugo, de Via Barcelona, que assegura que: "Qui fa una ruta, sol repetir. Per això es van **ampliar els itineraris** existents i creant-ne de nous, per respondre preguntes i inquietuds dels barcelonins".

Elena Colomé, directora executiva d'Icno Serveis, també destaca l'augment d'interès que genera aquest **turisme urbà**: "Quan estem de viatge solem visitar moltes coses, però a casa nostra ens costa més. Amb aquests itineraris la gent s'adona que hi ha tantes Barcelones com punts de vista diferents. Hi ha moltes maneres de recórrer la ciutat, i aquesta és una forma ideal de fer-ho en grup, compartint un temps de **lleure amb els amics**".

Una Barcelona immensa que amaga històries i anècdotes a cada pas. Només cal mirar una mica per observar-la a fons i redescobrir-la. Perquè, sense dubte, els millors secrets estan amagats a la vista de tots nosaltres.

vivència dels 40-50, fins al període de transició i alliberament moral dels 70. Entre el **Paral·lel** i la Rambla, la ruta canalla ens ensenya la situació dels bordells i cases de cites més famosos de la ciutat i ens explica com l'arribada dels marines dels Estats Units als 70 va revifar la **prostitució** al barri però, alhora, va portar aldarulls en una zona grisa que acollia

amb recel i admiració els visitants estrangers. **Via Barcelona** també ofereix una ruta que recorre la Barcelona portuària i pecadora de cabarets, turguris i **mites eròtics** del segle passat.

A la nit, alguns d'aquests indrets són els punts pels quals passa la ruta nocturna i criminal, que aprofundeix en alguns dels assassinats més famosos que han tingut lloc a la ciutat en els últims dos-cents anys. Com la mort el 1949 de Carmen Broto, prostituta relacionada amb membres de l'alta societat i **assassinada** aparentment per un mòbil de robatori sobre el qual hi va haver una sospita de conspiració. O la baralla mortal entre dos guardes de seguretat de discoteca als inicis del segle passat, que va tenir lloc darrere el **Café de l'Òpera** i que va ocupar moltes pàgines a la premsa de l'època. Però potser no tantes línies com Enriqueta Martí, més coneguda com la Vampiresa del Raval, i altres personatges de la història més sòrdida de la ciutat.

UNA BARCELONA PLENA D'ANÈCDOTES I HISTÒRIES QUE ES DESCOBREIXEN A CADA PAS. NOMÉS CAL MIRAR UN ESTONA I RETROBAR-LA: ELS MILLORS SECRETS ESTAN AMAGATS A LA VISTA DE TOTS NOSALTRES

Cultruta. ⌚ 2 hores. € 14 euros.
 @Cultruta.com ☎ 93 165 14 72.
Via Barcelona. Barcelona pecadora,
 ⌚ 2 hores. € 13 euros. info@
 viabarcelona.net. ☎ 93 140 02 76.